

T.C.

YARGITAY

13. HUKUK DAİRESİ

E. 1993/2112

K. 1993/5075

T. 15.6.1993

• **KANUNLAR İHTİLAFI (Yabancılar Arasındaki Ödünç Sözleşmesine Uygulanacak Zamanaşımının Türk Hukukuna Göre Çok Uzun Olması)**

• **KAMU DÜZENİNE AYKIRILIK (Yabancılar Arasındaki İlişki İçin Geçerli Olan Zamanaşımı Süresinin Çok Fazla Olması)**

• **ZAMANAŞIMI (Yabancılar Arasındaki İlişkiye Uygulanacak Zamanaşımının Türk Hukukuna Göre Çok Uzun Olması)**

• **ÖDÜNÇ SÖZLEŞMESİ (Yabancılar Arasındakine Uygulanacak Zamanaşımının Kamu Düzenine Aykırılığı)**

2675/m.1,7,24/I,2

818/m.312,125

ÖZET : Uyuşmazlık konusu ödünç hukuki ilişkisi yabancı devlet vatandaşları arasında olduğundan, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanununun uygulama alanı içinde kalır. Buna göre, taraflar sözleşmeye uygulanacak hukuku açıkca seçebilirler. Tarafların hukuk seçimi hakkında açık bir irade beyanları mevcut değilse hukukumuzda, borcun ifa yeri objektif bir bağlanma noktası olarak uygulanacak hukuku belirler. Tarafların aralarındaki hukuki ilişkiye uygulanacak hukuk yönünden bir seçim yapmadıkları, borcun ifa yerinin davacının Almanya'daki ikametgahı olduğu dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşıldığına göre, sözleşmeye uygulanacak olan Alman hukuk sistemidir. Kural olarak zamanaşımı kamu düzenini ilgilendiren nitelikte değildir. Ancak, toplumun huzuruna da hizmet ettiği gözönünde tutularak bir alacak hakkının çok uzun sürede zamanaşımına uğraması kamu düzenini ihlal edici nitelikte olduğu kabul edilmelidir. O nedenle, zamanaşımının maddi hukuk hükmü olarak uygulandığı Türk mahkemesinde uyuşmazlığa uygulanması gerekli Alman hukuku Türk hukukunda yer alana nisbetle otuz yıl gibi çok uzun bir zamanaşımı süresi kabul ettiği için kamu düzenine aykırılık sözkonusudur.

Buna göre, ödünç sözleşmesinin kurulduğu 7.3.1978 tarihi itibarıyla Borçlar Kanununun 312 ve 125. maddeleri uyarınca on yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu belirgindir. (Y. HGK. Kararı - 3.7.1981 gün ve E.1979/1775, K. 1982/563)

DAVA : Taraflar arasındaki alacak davasının yapılan yargılaması sonunda, ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davacı avukatınca temyiz edilmesi üzerine; dosya incelendi, gereği düşünüldü:

KARAR : Davacı Siegfried Storokback vekili; İzmir Asliye Hukuk Mahkemesi'ne verdiği 6.6.1991 gnl dava dilekçesinde müvekkilinin Alman Nassausche Sparkesse Bankası'ndaki hesabından yaptığı havale ile 22.000 Alman Markı nı davalıya ödünç olarak, gönderdiğini, 2000 DM.'nn. dendiđini 20.000 DM.'nn ödenmesi için 11.2.1991 tarihinde keşide ettikleri ihtarnameden sonuç alamadıklarını ne sürerek, 20.000 DM.'nn yasal faizi ile birlikte ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Davalı; davacıdan ödünç para almadığını, 7.3.1978 havale tarihi itibariyle Türk Borçlar Kanununun 125. maddesinde 10 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğunu savunmuş, davanın reddini dilemiştir.

Mahkemece; tarafların yabancı uyruklu olduğu, o nedenle 2675 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanması gerektiği, her ne kadar anılan Yasanın [27.](#) maddesinde Türk Mahkemelerinin Milletlerarası yetkisinin belirlenmesinde iç hukukun yer itibariyle yetki hükümlerinin esas alınacağı kabul edilmiş ise de, Milletlerarası Usul hukukunda uygulanması gereken kanunun daima hakimın kendi kanunu olacağı gerekçe gösterilerek uyuşmazlığa, Alman Hukukundaki Türk Hukukuna nazaran daha uzun zamanaşımı süresinin uygulanmayacağı Türk BK.nun 125. maddesindeki 10 yıllık srenin uygulanacağı benimsenmiş, zamanaşımı yönünden dava reddedilmiştir.

Uyuşmazlık konusu ödünç hukuki ilişkisi yabancı devlet vatandaşları arasında vucut bulmuştur. O nedenle yabancılık unsuru taşıyan bir borç ilişkisinin varlığında ve olayın Milletlerarası zel Hukuk ve Usul Hukuku Kanununun tatbik alanı içerisinde kaldığında kuşku ve duraksamaya yer olmamalıdır (2675 s. K. md. 1). Milletlerarası zel-Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanuna göre; taraflar aralarında yaptıkları akte uygulanacak hukuku bizzat seçebilirler (2675 s. K. md. 24/l). Burada tarafların hukuk seçimi açık olması gerekir. Diđer bir anlatımla, tarafların hukuk seçimi hakkında açık bir irade beyanları mevcut değilse, onların örtülü veya varsayılan irade beyanlarına dayanılarak bir hukuk seçimi yaptıkları sonucuna kavuşulamaz. Hukukumuzda taraflar bir hukuk seçimi yapmamışlarsa borcu ifa yeri objektif bir bağlanma noktası olarak tatbik edilecek hukuku tayin eder (Yargıtay HGK., 3.7.1981 tarih,1979/1775 Esas, 1982/563 Karar; YKD., Cilt: 7,1981, Sayı: 11, Sh. 1389-1395).

Taraflar aralarındaki hukuki ilişkiye uygulanacak hukuk yönünden bir seçim yapmadıkları, borcun ifa yerinin davacının Almanya'daki ikametgahı olduğu dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır. Bu

durumda yanlar arasındaki akte tatbik edilecek hukukun Alman Hukuk Sistemi olacağı çok açıktır (2675 s. K. md. 24/II). Esasen zamanaşımı yönünden Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanunun (MÖUHK.) madde 7 ile bağımsız hüküm getirilmiştir. Anılan maddede aynen; "zamanaşımı, hukuki işlem ve ilişkinin esasına uygulanan hukuka tabidir" denilmekle uyumsuzluğun esasına uygulanacak hukukun zamanaşımına da uygulanacağı kesindir. Yeri gelmişken zamanaşımının tabi olacağı hukuk hakkında açıklama yapmakta yarar görülmüştür. Zamanaşımına ilişkin bağlama kuralı genel olarak iki farklı esasa dayandırılmaktadır. Avrupa Ülkelerinin hukuklarında zamanaşımı esasa ait kabul edildiğinden hüküm statüsünün (lexcausae) egemenliği altındadır. Şu halde, Borçlar Hukukuna ilişkin akitler statüsü zamanaşımına da uygulanacaktır. Amerikan ve İngiliz Hukuk çevrelerinde zamanaşımı Usul Hukuku içinde değerlendirilir ve prensip olarak kendisine başvurulmuş mahkemenin tabi bulunduğu hukuka, yani lexfori'ye tabi tutulur. Türk Hukukunda, zamanaşımı maddi hukukun bir müessesesi olduğu için zamanaşımına tabi olduğu Hukuk (Lexcausae, Hüküm Statüsü) zamanaşımı hakkında da karar verir (MÖUHK. md. 7). Anlatılan bu hukuk kuralları altında yanlar arasındaki ödünç ilişkisine kural olarak Alman Hukukundaki 30 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı kabul edilmelidir. Şimdi bu kabulden sonra zamanaşımı sürelerinde kamu düzeninin söz konusu olup olmayacağı sorununa bir açıklık getirmek somut olayın özelliği de gözönünde tutulduğunda daha da önem kazanmaktadır. Kural olarak zamanaşımında kendisi kamu düzenini ilgilendiren nitelikte değildir (Osman Berki, Türk Hukukunda Kanunlar İhtilafı, 1982, Sh: 25,198). Bunun yanında, bazen zamanaşımı niteliği ve hükümleri bakımından Kamu düzeni ile bağlantılı görülmesi de mümkündür. Ancak, burada hassas ve dikkatli davranılmalı ve olayın özellikleri gerektirmedikçe kamu düzeninin müdahalesini haklı görmeye özen gösterilmelidir. Zamanaşımının, sadece borçlunun yararına hizmet eden bir müessese olmadığı, aynı zamanda hukuki güvenliği ve hukuki tatmini şart gördüğü toplumun huzuruna da hizmet ettiği dikkate alınır bir alacak hakkının çok uzun sürede zamanaşımına uğraması kamu düzenini ihlal edici nitelikte kabul edilmelidir. O nedenle, zamanaşımının maddi hukuk hükmü olarak uygulandığı Türk Mahkemesinde uyumsuzluğa tatbiki gerekli Alman Hukuku Türk Hukukunda yer alana nisbetle 30 yıl gibi çok uzun bir zamanaşımı süresi kabul ettiği için kamu düzenine aykırılık söz konusudur. Artık böyle bir durumda yabancı bir hukuk normunun kamu düzenine dayanılarak bertaraf edilmesi zorunlu olmaktadır. Hemen belirtelim ki, bu kabul Lexfori Prensibinin (kendisine başvurulmuş mahkemenin tabi bulunduğu hukukun uygulanması sonucunu hasıl eder (Engin Nomer, Devletler Hususi

Hukuku) İstanbul-1990, S. 189,223,375 ve Gülören Tekinalp, Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kuralları, 1992, İstanbul, Sh. 99-100).

Hal böyle olunca yanlar arasındaki hukuki ilişkiye kendisine başvurulmuş Türk Mahkemesinin tabi bulunduğu Lexfori Kanunu olan BK.nun hükümleri uygulanacağından ödünç akdinin kurulduğu 7.3.1978 tarihi itibarıyla BK.nun 312 ve 125. maddeleri uyarınca davada 10 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu belirgin olmaktadır. Verilen hükmün sonucu esas bakımından usul ve kanuna uygun olup sadece gösterilen gerekçe doğru görülmemiştir. O nedenle Mahkeme kararının az yukarıda açıklanan gerekçelerle gerekçesi değiştirilmeli ve düzeltilerek Usulün 438 /son maddesine onanmalıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın Usulün 438 /son maddesi uyarınca (ONANMASINA), davacının temyiz itirazlarının reddine, peşin harcın onama harcından çıkartılmasına, 15.6.1993 gününde oybirliğiyle karar verildi.

www.kazanci.com